

АНОТАЦІЯ

Резюме

Під час війни та вимушеної міграції українські жінки, що виїхали до Європи, стикаються з особливими ризиками та вразливістю. Замість фокусування виключно на випробуваннях, що випали на їхню долю, ця доповідь є спробою пролити світло на волю та стійкість, які демонструють українські жінки-біженки в часи негараздів та невизначеності. В усьому світі визнано зв'язок ремісництва не тільки з питаннями культурного піднесення та збереження етнопонаціональної ідентичності, але також з економічним зростанням та залученням до суспільного життя жінок на рівні з іншими виокремленими соціальними та економічними групами мігрантів. Досліджуючи, наскільки ремісництво може стати вектором індивідуальної та колективної стійкості, ця доповідь має на меті висвітлення того, як українські жінки проходять кризові часи. Наш аналіз базується на 26 інтерв'ю з вимушено переміщеними українськими майстринями, що зараз проживають в трьох європейських країнах: Франції, Німеччині та Польщі. Сподіваємося, наші висновки зможуть пролити світло на те, як людям – і жінкам зокрема – вдається впоратися з важкими умовами та адаптуватися до них, і проінформувати, як різні зацікавлені сторони здатні посприяти стратегіям стійкості та можливостям інтеграції найбільш постраждалих від війни.

Основні висновки

1. Ремісництво сприяє економічній інтеграції та розвитку бізнесу

По-перше, результати нашого дослідження відзначають **величезний потенціал ремісництва для покращення економічних умов та інтеграції українських майстринь-біженок в приймаючих їх країнах та в європейській креативній індустрії**. Економіка європейських країн вочевидь виграє від підприємницького та інноваційного духу українських майстринь.

Більшість опитаних продемонструвала **підприємницьку мотивацію зробити ремісництво своєю головною професійною діяльністю**, продаючи свої роботи або навчаючи ремеслу інших. Деякі з жінок вже

отримували користь від співпраці або з українськими культурними та громадськими організаціями, або з місцевими закладами культури, наприклад, музеями.

Тим не менш, всі стикалися з **численними пов'язаними між собою та підсилюючими** один одного бар'єрами на шляху досягнення цієї мети. Серед бар'єрів найчастіше зазначалися бюрократія та складні юридичні процедури для відкриття бізнесу, мовний бар'єр, відсутність коштів для відкриття бізнесу, відсутність приміщення та матеріалів для виготовлення виробів, а також відсутність ділових контактів та можливостей для демонстрації та продажу своїх робіт. Від цих факторів найбільше потерпали жінки, що проживали в сільській місцевості.

Однак, багато з опитаних висловили **впевненість в своїй здатності з часом подолати ці бар'єри та відкрити власний ремісницький бізнес**, навіть з обмеженими ресурсами. В деяких місцях жінки відчували навіть більше свободи для креативу та підтримки своїх креативних проєктів, ніж це було в Україні. В усіх країнах жінки продемонстрували бажання втілювати інновації, адаптуватися до місцевого ринку та користатися наявними нагодами.

2. Ремісництво сприяє соціальній інтеграції

По-друге, результати нашого дослідження свідчать, що ремісництво має **високу соціальну цінність** в житті українських жінок та суттєво сприяє їх психічному та соціальному благополуччю в приймаючій країні – зрештою поліпшуючи **соціальні зв'язки та інтеграцію**.

Терапевтична природа ремісництва зумовила його використання як інструмента емоційної стійкості для багатьох українських майстринь-біженок. З початку війни ремісництво допомогло багатьом жінкам впоратися з такими питаннями психічного здоров'я, як депресія та посттравматичний стресовий розлад.

Створення соціальних зв'язків через ремісницькі та мистецькі простори також відіграло важливу роль в зменшенні соціальної ізоляції жінок-біженок. Ремісництво створює безпечні суспільні простори для українських майстринь-біженок,

при цьому багато жінок висловлювалося, що це дозволяло їм відчувати більш тісний зв'язок з українською спільнотою за межами своєї країни. Суспільні осередки, створені за допомогою ремісництва, також можуть забезпечити простір для **міжкультурного обміну, по'єднуючи їх шляхом мистецтва з представниками громад в приймаючих країнах**. Ремісництво відіграє роль фактора, що посилює соціальний капітал жінок-біженок в приймаючій країні.

Однак, інформація про існування таких просторів розповсюджувалася шляхом **«сарафанного радіо» та соціальних мереж**. Разом з тим, жінки в сільській місцевості мали менше доступу до мистецьких просторів як форми суспільної підтримки.

3. Ремісництво надає можливості для спротиву та політичної активності під час війни

По-третє, результати нашого дослідження свідчать, що ремісництво може виступати інструментом спротиву в війні, який дає українським жінкам-біженкам можливість відновити політичну активність за межами Батьківщини.

Деякі опитані відзначали **почуття провини** за втечу зі своєї країни та неспроможність допомагати на місці. Тим не менш, ремісництво вочевидь надає українським жінкам-біженкам можливість знаходити нові сфери участі та засоби для підтримки спротиву країни російській агресії.

В незвичний спосіб опинившись за межами своєї Батьківщини, примусово переміщені українські майстрині намагаються **мобілізувати** не тільки **фінансову допомогу, а й також суспільну допомогу заради своєї національної мети**, посилюючи обізнаність суспільства про свою Батьківщину. Більшість з опитаних жінок, які монетизували свою ремісницьку діяльність та/або навички, пояснювали, що щонайменше частина грошей, зароблених від продажу та/або проведення майстер-класів, пішла на підтримку українського війська. Опитані також ділилися прагненням просувати за кордоном українську ідентичність та демонструвати європейській аудиторії унікальність і цінність української культури шляхом свого мистецтва.

Інтегруючи до свого мистецтва елементи української народної культури та патріотизм,

українські майстрині-біженки **кидають виклик давнім нарративам щодо культурної близькості та меншовартості, які лежали в основі неоімперського нападу Росії на українську державу та націю**.

Трансформуючи своє мистецтво в можливість для довготривалого прояву патріотизму, політичної активності та антивоєнного спротиву, українські жінки демонструють силу та здатність підтримувати національну стійкість в кризові часи.

Рекомендації

На підставі результатів свого дослідження ми висуваємо сім основних рекомендацій, спрямованих на інформування **політиків на національних та загальноєвропейському рівнях**, а також працюючих на місцях **благодійних організацій** щодо того, як підтримати українських майстринь-біженок. Ці рекомендації націлені на подолання основних перешкод, з якими стикаються жінки, продовжуючи ремісницьку діяльність в приймаючих країнах. Запропоновані рекомендації також мають за мету забезпечення кращої інтеграції українських майстринь-біженок в європейську ремісничу індустрію.

1. Покращити для підприємниць-біженок **доступність інформації про те, як започаткувати бізнес**
2. Покращити для підприємниць-біженок **доступність інформації про те, як можна отримати фінансування**
3. Запропонувати майстриням-біженкам **курси підвищення кваліфікації**
4. Надати майстриням-біженкам **можливості для нетворкінгу**
5. Забезпечити майстриням-біженкам **доступ до розхідних матеріалів та робочих студій**
6. Запропонувати **більш гнучкий графік мовних курсів**
7. Надати **майстриням-біженкам локації для демонстрації та просування своїх робіт**

Ми визнаємо, що універсальним доповненням до цих рекомендацій є необхідність забезпечення доступу до ресурсів для жінок, котрі живуть в сільських та віддалених регіонах, а також тих, хто стикається з мовним бар'єром - задля сприяння їх більш ефективній інтеграції в суспільство.

Про публікацію

Університет Sciences Po співпрацює з глобальною благодійною організацією Women Forward International з 2019р. в рамках Програми гендерних досліджень PRESAGE задля реалізації спільних проектів між групами студентів магістратури Sciences Po та організаціями, що просувають права та можливості жінок. Цей звіт є результатом четвертого року такої продуктивної співпраці. Також висловлюємо подяку Nest та університетській мережі Open Society University Network за допомогу в реалізації цього проекту.

Про авторів

Ізабель Девіс (Isabel Davis), студентка 1-го курсу магістратури за спеціальністю «Права людини та гуманітарна діяльність».

Анаїс Фіо (Anaïs Fiault), студентка 2-го курсу магістратури за спеціальністю «Права людини та гуманітарна діяльність».

Надін Хеншель (Nadine Henschel), студентка 1-го курсу магістратури за спеціальністю «Державна політика» («Глобальне здоров'я»).

Саша Мільбек (Sasha Milbeck), студентка 1-го курсу магістратури за спеціальністю «Державна політика» («Глобальне здоров'я»).

Клара Рутхардт (Clara Ruthardt), студентка 2-го курсу магістратури за спеціальністю «Державна політика» («Політика»).

Прочитати повну версію звіту можна тут:

